

הלכות שבת סימן שמו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ל]

וכן פתח אדם בקלל לא סעיף מה פתח פתח להחזיר⁽⁷³⁾.

(73) ולעיל (סי' קנ"ד ס"ק לא) סתם לדינא בהחיי אדם.

[משנ"ב ס"ק לב]

כיון שאין פגמו טפח לא חשיב רק אהל צראי⁽⁷⁴⁾.

[ביה"ל ד"ה כל אהל]

אפילו אם לא נשאף לקבץ יש אסורא משום לא פלוג⁽⁷⁵⁾ וכו', ועין בפריינג'ים⁽⁷⁶⁾.

(74) אמנם, לענין חבישת כובע על הראש, כתב השר"ע לעיל (סי' שא ס"מ) שרק אם יש בשולי הכובע רוחב טפח אסור להניחו על הראש משום אהל.

(75) שכתב שם (משנ"ב ס"ק ח), שלכל הדעות מותר לעשות לכתחילה אהל עראי פחות מטפח, משום שאהל פחות מטפח נדון כחצי שיעור, וכיון שחצי שיעור אסור רק מדרבנן, ועשיית אהל עראי אסורה אף היא רק מדרבנן, נחשב הדבר בגזירה לגזירה, ולכן מותר. והוסיף, שאפילו אם איסור חצי שיעור הוא מהתורה, מ"מ כיון שטעם איסור עשיית אהל עראי הוא משום שנראה כבנין, כשעושהו פחות מטפח אינו נראה כבנין, ומותר.

[ביה"ל ד"ה טפח]

ואוקרין שלא לפרסן בשבת מטעם אהל⁽⁸⁰⁾ וכו', ואינו דומה לכאן טרסקל הקבאר בסעיף ה להחזיר⁽⁸¹⁾.

(80) ואף שאהל האוחז בידו אינו נחשב כאהל [כמו שכתבו החזו"א והתהלה לדוד, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ב)], ביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' כא) שהיינו דוקא אם מעשה האהל על ידי האוחז בידו, מה שאין כן במטריה שנחשבת כאהל בפני עצמה גם ללא שאוחזה בידו, אין כנראה שאוחזה בידו חסרון בשם אהל.

(81) והחזו"א כתב (א"ח סי' נב ס"ק ו), שאין לאסור את פתיחת הפאראס"ל [מטריה] משום איסור עשיית אהל, שהרי יש לדמותו לכסא טרסקל, אלא שמ"מ יש לדון לאסור זאת משום 'מתקן מנא', כיון שבפתיחתו ראוי הפאראס"ל לשימוש בכל מקום, ואין זה ככל פריסת אהל שאינה בכלל תיקון מנא, משום שהאהל אינו ראוי לשימוש אלא במקומו. והוסיף, שמאחר שהדבר נעשה לעין כל, יש לדון לאסורו גם משום 'עובדין דחול' וגרימת פירצה על ידי זה, והדבר מסור להכמיהם לגדור גדר במקום הפירצה, וחמור הדבר יותר מאיסור פרטי של אדם יחיד, שהרי זה גדר לכל העם, ולדורות.

ולגבי מטריה שעל עגלת חיתוך, דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ז ס"ק ו) שמותר לפותחה ולסוגרה, שמאחר שאינה מאהילה אלא על העגלה עצמה, אין פתיחתה בכלל איסור תיקון מנא.

[משנ"ב ס"ק לו]

ונמצא הוא נג' לפלי ופעווי פאָלעל⁽⁷⁵⁾, ואסור מדרבנן⁽⁷⁶⁾.

(75) היינו דוקא במשמרת הגבוהה טפח משולי הכלי, וכמבואר בשו"ע לקמן (סי' שיט ס"ב) ובמשנ"ב שם (ס"ק מט). עוד כתב המשנ"ב שם, שלא נאסר לעשות כן אלא אם כן מכסה במשמרת את כל חלל הכלי שתחתיה, אבל אם מכסה במשמרת רק חלק מהכלי, אין זה נחשב כעשיית אהל.

(76) ואף שאינו עושה את האהל כדי להצל, ועשיית אהל כזה אינה אסורה אלא אם כן עושה גם את המחיצות בשבת [כמבואר לעיל ס"ק יז], ביאר החזו"א (א"ח סי' נב ס"ק ב) שהעמדת דבר הנמתח נחשבת כעשיית אהל גם ללא מחיצות, והוסיף, שכיון שהדרך למתחו, אסור להעמידו גם כשאינו מותחו, ולגבי משמרת של רימונים, כתב שם שכיון שאין הדרך למותחה, מותר לתלותה. והוסיף שם, שלדעת הרשב"א (שבת קלח, ב) מותר אפילו למתחה, משום שאין תשמיש תחת האהל אלא רק מעליו.

אמנם במשנ"ב להלן (ס"ק מט) כתב, שיש מהראשונים הסוברים שאין בכיסוי כלי משום אהל. וכתב בשו"ע הלכות (ס"א), שלחננו, טעם האיסור הוא משום שנראה הדבר כמשמר, וכמו שכתב המשנ"ב (שם) לענין פריסת בגד על גיגית יין.

[ביה"ל לכתחילה]

דלא צריך טקפיל סכלים דאסרי דגל טיקא דגשילו להחזיר⁽⁷⁷⁾.

(77) ולפתוח מיטה מתקפלת במרפסת וכו', דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני ח"ב פל"ז ס"ק ו) שמאחר שבאותו מקום אין לו מיטה, נחשב הדבר כאין לו מיטה אחרת, ומותר.



הלכות שבת סימן שמו

כד באר הגולה

ל טור בשם הרשב"א
בשם התוספות והר"ן
בשם שם בקצה
מל שבת קל"ח
רמב"ם פסוק כב
ג שם קל"ח באשכנז
אפילו לרבי אליעזר

(כט) * לא יסדר (מ) התפוחנות תחלה ונגיעה העליונה עליהן: ז למקר להניח ספר (ל) אחד מקאן ואחד מקאן ואחד על גביהן. הגה (לא) הואיל ואין צריך (ט) לאויר שתחתיהן (טור ור"ן ר"פ תולין וחמניד פכ"ב): ח (לב) * כל אהל (לג) משפיע (לד) * שאין בגגו * טפח, ולא בפחות משלשה סמוך לגגו רחב טפח, הרי זה אהל צר, והעושה אותו לבתחלה בשבת (י) (לה) פטור: ט (לו) ימשמרת שתולין אותה לתת בה שמרים לסגן ומתחין פיה לכל צד, חשוב עשיית אהל ואכזר (יט) לנטותה:

באר היטב

בזה משום אהל פיון דא"צ לאויר שפחת השלחן, ועוד, פיון שמה שפחת על השלחן אין בו אהל, מטר גם היצא מנה, וכמ"ש בסמך לפיכך סרן היצא חוץ למטה, ושמעתי מי שפחתו בזה והוא מפרט על מדותיו, ט"ו, ועס"י רס"ב: (י) פטור. אבל אסור. ועין סעיף יא: (יט) לנטותה. כי הוא אהל על חלל הקלי. וצמ"א ובכנה"ג וביד"א וה"ח:

באר היטב

בזה מפי קבוד האורחים שפחתו אצל, ובאר בסימן של דא"צ לא תלשין לטחא, ונעשה העצה שבתבנו מתחלה, אף אם יש לו משה אהרת לשכב, בנדי דאין נכון לשטט המטות אלו, דלא צריך מקפול הפלים דאסרו תנ"ל היכא דנשלו להחליף⁷⁷, וכמבאר לעיל בסימן שב סעיף ג: * לא יסדר וכו'. עין במשנה בריה. ואף על גב דר"ב שאין מתכונן שרי, הנין משעשה אינה דבר ואינו מכח שצא הדבר הנה מה שהוא יוצא על-ידו, כגון שהוא גורד ספסל על-גבי קרקע ואינו מתכונן שיעשה חרין על-ידי זה, מה שאין כן כאן שפחתו לצשות מה שהוא עושה [תוס' ור"פ]: * כל אהל וכו'. נראה לי דלחכי נקט הרמב"ם בלשון 'כל', משום דכלל בזה שני הקצוות, והנין אפילו עשאו לקבע שיתקנים פמה ימים, פיון שהוא פחות מטפח חשיב רק אהל צר, ופטור, והלכך אפילו אם לא עשאו לקבע יש אסורא משום לא פלוג⁷⁸, וטעמו הוא, שהיה בשיטת הרי"ף רבו דפוש טלית כפולה בשאין בגג טפח, וסבירא לה דהא נדיא אין דרך לצשות לקבע ואפילו הכי יש אסורא, ועין בפר"ק מגדים⁷⁹, ולעניות דעתי נראה כמו שכתבתי, וכן משמע ממגן אברהם וסבירא לה דהרמב"ם חולק עם הרא"ש, והנין קענין אהל צר אין פחות מטפח: * שאין בגגו. עין בר"ן שכתב דבכלה שיש בגג טפח, אהל כבוע הוי וחיב, ושמעתי בלשון הרי"ף נראה שכן הוא דעתו, שכתב: ומפני שאין וכו'. משמע הא אם היה כשעור טפח הנה חיב, וטלית כפולה עם כלה ענין אחד הוא כדמכא בגמרא, וכן איתא בר"ח ביה"א, שכל דברי הרי"ף לקוחים ממנו, פאשר נראה הקצוץ. ומכל מקום נראה לי דאם היה כדן עליו חוט או קשיטה, גם להרי"ף פטור מחטאת ויש בזה רק אסורא ונקבו בשאין בגג טפח אזיל לה סד דרבא על-ידי חוט ומשיטה, שכלא חוט ומשיטה יש אסורא וכן חוט ומשיטה סתם, כן בלשון טפח שיש חיובא, על-ידי חוט ומשיטה הוא רק אסורא: ואף דמן הסבירא יש לחלק בזה, דדוקא לענין דרבנן שיהי חוט ומשיטה אכל לא לענין דאורייתא, אכל על-פירוק אפי' מכתחיל לומר דלענין פלה סבירא לה לר"ח כן, ונראה לזה, דמרי' בעצמו פרש בתחלת הסוגיא קל"ח במימרא דאפי' דאמר שם דכלה פטור אכל אסור, דכלה הוא שיש בגג טפח, וכלא הוא בעצמו כתב בסוף העמוד דחיב חטאת, אלא נדיא דהתם פננתו בשיש עליו חוט ומשיטה, וסב"ח היה מקרב לקרש כן, דהא סבירא דומא דגוד דתני, ובגוד אמר אפי' בעצמו בעמוד ב לפי פירוש בר"ח שם, ע"ש, דאפילו ביש עליו חוט ומשיטה אסור באדם אחד, ואי בשאין בגג טפח, הא קימא לן דאם כדן עליו חוט ומשיטה סתם, ועל פן פרש דשם אפי' בשיש בגג טפח, וכן מוכח מדברי הרמב"ם שהעתיק דבריו בשלחן ערוך סעיף יב, דגבי כלה נחשב כאהל צר על-פירוקים בשיש עליו חוט ומשיטה אף שיש בגג טפח: * טפח. והנה על דבר נשיאת אמברילי' נראה הגהות הושי'ין על ראשן מפני חממה וסגשמים, ובכשוננו מורין אותו פאראס"ל⁸⁰ רבי האחרונים בזה בספריהם, ובדרך כלל יש תיבה והרבה שמתמירין ואוסרין שלא לקרסן בשבת משום אהל⁸¹ והלא חמה בספר מקום לדור ובספר מאמר מרדכי ובחיי"א, ובראשם הגאון בצל נודע ביהודה, כמו שמוכא בפשערי' השוכה בסימן שא סעיף מ, עין שם, ובכח שכתבו הפוסקים דכל היכא דמתכונן לשם אהל דהנין להנין מפני חממה וסגשמים, אפילו בשביל הגל בלא מחצות גס"כין יש אסור, וכן הפאראס"ל נפי הלא מתכונן להנין מפני חממה וסגשמים. ואינו דוקא לכא סרסקל חמבאר בסעיף ה להחרי"ט⁸², דהתם אינו עושה שום מצוה בשבת רק שפתיב ופושט הקטין שיהי בו מאמול, מה שאין כן בזה שצריך לקשר אותו בצרעות אחר פירסו או למעמידו ולתקן אחר כך מתחילי בחוט של כותל

שער הציון

תרגום: 1 מטהר.

(ל) ט"ו ושאר אחרונים: (ל) אחרונים: (ל) רבני חננאל. והוא הדין לענין גבה החפצות נמי שעור טפח כמו לענין אהלים, וכמו שכתבו הפוסקים: (לט) רמב"ם בפרק כב הלכה כו. ומה דמסיב הרי"ף לגבי פלה, עין בגידע ביהודה, מהר"א תנא, סימן ל: (מ) פירשה ואלהי רבה: (מא) כן מוכח משי"ו ואלהי רבה ופירשה ואלהי



הלכות שבת כימן שמו

באר הגולה 248

י (לו) טלית (יב) כפולה שהיו עליה חוטים שהיתה (יג) תלויה בהם מערב-שבת, מתר (יד) לנטותה (לה) ומתר לפרקה, (לט) וכן (עו) הפרכת: יא (מ) פלת תמיים שאין בגנה טפה, ולא בפחות משלשה סמוך לגנה רחב טפה, (מא) הואיל שהיא (עו) מתקנת לכך מתר לנטותה ומתר לפרקה, והוא שלא תהא (יו) משלשלת (מב) מעל המטה טפה: יב (מג) הנוטה פרכת וכיוצא בה, צריך לזהר כשה שבת חרב המגיד שם קדם ברכיא וקבאו ספית יסף צ לשון ברכים שם לפי פירוש קא דגור בשבת שם

באר היטב

וכשמע דאם עשוי להחיר לא מקני חוטים, ע"א, ט"א: (כז) מתקנת. פי' שהכניח לכך, דומיא דפקק החלוק בסימן שיג, אבל אם אינה מתקנת לכך אסור וכו' ש"ס, מ"א: (יז) משלשלת. כיון שהכלה פרוסה לצל הו"ל משה העשויה בעין בג באמצע פלה, אבל משה דידן שאין פלה עליה אצי"ג דנחתה סדינים מפורניא טפה לית לן בה, מ"מ, ר"ה, רשכ"א, ועט"ו ט"ק ח:

משנה ברורה

(מז) וכל-שכן דמתר לתלות כלי כיתרה⁽⁸²⁾: י (לו) טלית כפולה. שנותנה על המוט הנחות בין שני כתלים, (מג) ושני ראשי הכפל משלשלין ומגיעין לארץ, ונקנס בין שני קצותיה וישן מפני החמה, והיה אסור לעשות כן בשבת דמקרי אהל צראי, ופטור אבל אסור, כמבאר בסעיף ח; ובא לומר, דאם פשהתה הטלית מקפלת ומנחת על המוט מערב-שבת היו בה חוטים תלויין שעל-ידן פושטין לקצותיה, מתר לפשטה בשבת על כל ארץ המוט⁽⁸⁴⁾, (מד) והטעם, דכיון דעל-ידי החוטים קל למשכה בקו, הוי כאלו היתה הטלית פרוסה מקבר טפה מערב-שבת, והוי רק מוסיף על אהל צראי ושרי, וכנ"ל בסעיף ב. וכתב הפג"א אברהם, דמקרי שאסור פריסתה לא יהיה בגנה מלמעלה רחב טפה, וגם לא בפחות משלש סמוך לגנה רחב טפה, (מס) דאי יש בה רחב טפה הוי לה כאהל קבוע ולא מקני חוטים⁽⁸⁶⁾: (לח) ומתר לפרקה. שכל אהל שאין בו משום פגון (מו) אין בו משום סתיירה⁽⁸⁸⁾: (לט) וכן הפרכת. כליל קנה גם וילון שלפני הפתח. ועין במגן-אברהם דהאי 'וכן' לאו דוקא הוא, דשרי קנה אף-על-פי שלא היו עליה חוטים, משום דאין אהל אלא העשוי בעין גג. והנה לפי מה שהביא בעל מגדול-עז בשם רבנו חננאל, וכן הוא בפרוש רבנו חננאל ששלפניו שיצא מקרוב לאור, דפרכת נמי צריך שהיו חוטים כרוכין עליה מערב-שבת לתלות בה, יותר טוב לומר דהרמב"ם, בעל הלכה זו, (מו) נמי סבירא לה פהרבונו חננאל⁽⁸⁷⁾, ואתי שפיר מלת 'וכן' כפשטה, וכן מוכח מבאר הג"א דהוא מפרש פן. אף לדינא אין נפקא-מנה בזה, דמוכח מהטור ושארי פוסקים דמתר לתלות בכל גווי, וכן מוכח מהרמ"א לעיל בסעיף א בהג"ה דכיון שלא נעשית להחיר אין שום אסור עליה. כתב מגן-אברהם, דמחצה העשויה להחיר, שפסק השלחן-ערוך לעיל בסעיף א דאסור לעשותה בשבת, הוא אפילו כשהיו חוטים ברוכין עליה מערב-שבת. (מח) ויש שמקלן בזה: יא (מ) פלת תמיים. עין אחד עומד לראש המטה גבוה מהמטה וכן עומד עץ במקלות המטה, ומוט נתיין עליהם, ופרוש על המוט וילון גדול, ושני ראשין יורדין מבאן ומבאן כמין אהל על-פניו כל המטה: (מא) הואיל שהיא מתקנת. פרוש, שהכניח לכך מעורר יום, ולכן שרי בזה אף-על-פי שלא היו חוטים ברוכין עליה מערב-שבת, אבל (מט) אם אינה מתקנת אסור, כמו שפסק השלחן-ערוך בסעיף ח, ונאפילו אהל שאין בגו טפה אסור לעשותה בשבת אלא אם-כן היו חוטים ברוכין עליה מערב-שבת, וכנ"ל: (מב) מעל המטה טפה. הטעם, דכיון שהיא משלשלת מעל המטה טפה בנקיפה לאחר גלות השפוע, הוי לה טפה מתקנת, וכל השפוע שממפל למטה נחשב לגג⁽⁸⁹⁾ והוי אהל ממש. (ס) מיהו, משה דידן שאין פלה עליה שפוסקין עליה סדין, אף-על-פי דנחתה מפורניא טפה לית לן בה, והטעם, דהא מיהו שפוע על המטה לא מקרי אהל פגון שאין חלל פתחיו: יב (מג) הנוטה פרכת. כל זה הוא לשון הרמב"ם, וסבירא לה דאף שמשתמא יש עליה חוטים מקרב-שבת שהיא תלויה בקו, דאי לא הכי אסור לתלותה לדעתו, כמו שכתב השלחן-ערוך בסעיף י, אפילו הכי (מז) צריך לזהר בזה:

שער הציון

תרגום: 1 מטרס.

וכן הוכיח הג"א לדינא, ודלא כמגן-אברהם⁽⁸⁸⁾: (מז) אחרונים: (מח) ר"ף: (מט) אחרונים: (מס) פל זה לדעת הר"ף, והמגן-אברהם סובר כמו שכתב בבית יוסף, וכן מוכח מהגיד-משנה דהרמב"ם סובר גם בטלית כפולה כהר"ף, וקמי' סתם בן להלכה, אף דבבית-יוסף הוצי' וקרא"ש חולקים על זה. ובמשבצות-הזהב אות י מצד דבטלית כפולה דעת הרמב"ם גס' כן בהרא"ש דתני בה חוטים אף קשהוה בגו רחב טפה: (מו) עין במאמר-מרדכי שחשעם, שפטר להחיר לדינא הראשון כמו שהיה מתחלה, וכן בזה למרץ קשית העלית-שבת דאמאי מתר לשתרו, וקלא אסור לסתור אף אהל צראי, כמבאר ברמב"ם. ולא אבין מרעיו, הלא בגמרא בכלי דרב הונא מוכח דמתר לשתרו ולגמרי ולשהיכו לארץ, ושם מרי גס' כן כשהיו חוטים תלויין מערב-שבת, כדאיתא בחפסות וברא"ש, ועל-פיה צרי' לומר דסבירא לה להשי' דאהל צראי בזה שפטר להקנו בשבת מכות שהיו לו חוטים ברוכין מערב-שבת לא נזר חכמים על סתיירתו: (מז) שכן כל הסעופים הללו, דהינו ח' ו' יא יב, שהוא הפל מלשון הרמב"ם, הוצעו בפרוש ר"ח שברך קלח במכא' וכן שכל הלכה זו הפל שאב הרמב"ם מהר"ח [וכן כל העארים שנמצאים בהר"ף בהלכה זו, גס' כן הפל מהר"ח רב]. ואף שלפי זה יקשה מאד על המגיד-משנה שברך את דברי הרמב"ם בזה שכתב רש"י שאין אהל אלא העשוי בעין גג, שלפי זה בודאי מקרי אף פלי חוטים, אבל וכי בשביל זה נוציא את דברי הרמב"ם כפשוטו? ודברי המגיד-משנה באמה צריכים עיין: (מח) תוספת-שבת: (מט) מגן-אברהם ורש"י לדעת הר"ף והרמב"ם. ואף דלדעת רש"י וקרא"ש מקרי אפילו דאינה מתקנת פגון שאין בגנה טפה, מכל מקום פגון דהעמיק הקמבר בסעיף זה וכן בסעיף ח דברי הר"ף והרמב"ם, משמע דכן הוא דעתו, ואין לזוז מזה: (נ) מגן-אברהם בשם הפוסקים: (נא) והרמב"ם איל לשיטתו דסבירא לה דכשהיה הכפל רחב טפה הוי לא מקני חוטים או כשהיה, מה שאין כן



הַלְבוֹת שֶׁבֶת סִימָן שְׁמוֹ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לו]

וְכָל-שֶׁכֶן דִּמְתָּר לְהַלֹּת בְּלִי בִּתְדֵה⁽⁸²⁾.

[משנ"ב ס"ק לח]

אֵין בּוֹ מְשֻׁם סְתִינָה⁽⁸⁶⁾.

(82) ובאופן זה מותר הדבר גם לדעת המג"א (ס"ק יא, הובא בשע"צ ס"ק מא) שהרי החשש שמא יבוא לשמר [שכתב המג"א] אינו קיים באופן זה.

[שע"צ ס"ק מא]

וְכָל אֶבְרָהָם⁽⁸⁹⁾.

[משנ"ב ס"ק לט]

יִתְרָה טוֹב לְזִמְרָה דְּהַרְבֵּי"ם, בְּעַל הַלֵּכָה זֶה, נִמְי סְבִירָא לֵה כְּהֻנָּה⁽⁸⁷⁾.

(87) אמנם בשע"צ לעיל (ס"ק יג) כתב, שלדעת הרמב"ם מותר לעשות מחיצה להתיר לשמש מיטתו, כיון שיש אפשרויות אחרות להתיר לעשות כן בלא המחיצה, גם כשעושה כן על ידי מחיצה, אינה נחשבת מחיצה המתרת ולכן מותר לעשותה. וכן מבואר ברמב"ם (פ"ד מהל' סוכה ה"ז) לענין מחיצות הסוכה, שאף על פי שאסור לעשות דופן שלישית ביו"ט, כיון שמתיר הוא בכך את הסוכה, ואסור לעשות אהל עראי ביו"ט, מ"מ מותר לעשות דופן רביעית, כיון שאינה מתירה כלום. [אמנם, הפמ"ג (א"א ס"ק טו) ביאר כחנת ה"ח, שטעם האיסור הוא משום שעושה גג על ידי הפרוכת, ולא משום שמחיצה שאינה מתרת אסורה].

[משנ"ב ס"ק מב]

וְכָל הַשְּׁפוּעַ שֶׁמִּמַּעַל לְמִטָּה נִחְשָׁב לְגִנְיָה⁽⁸⁸⁾.

(88) והוא שלא כמו שכתב הט"ז (ס"ק ח) בשם רש"י בפירוש הגמ' בשבת (קלח, ב ר"ה אבל נחתא), שהמיטה עצמה נחשבת כגג.

[ביה"ל ד"ה טפח]

קִדִּי שֶׁלֹא יִתְבַּטֵּט הֵגַג מִמַּצְבֵּי⁽⁸⁹⁾.

(89) ותמה על כך הגרש"ז אויערבך (שש"ב פכ"ד הע' ג), ממה שהתיר הרמ"א לקמן (סי' תרכו ס"ג) לסגור ביו"ט את גגות הסוכה שיש להם צירים, ומשמע שהתיר לעשות כן גם אם הגגות מתדלקים בסגירתם בברזל היטב.

(82) ובאופן זה מותר הדבר גם לדעת המג"א (ס"ק יא, הובא בשע"צ ס"ק מא) שהרי החשש שמא יבוא לשמר [שכתב המג"א] אינו קיים באופן זה.

(83) שם כתב (ס"ק יא), שטעם הדבר שאסור לתלות משמרת, הוא משום שחששו חז"ל שמא יבוא לשמר בשבת [שאסור משום בורר או משום מרקד, כמבואר במשנ"ב לקמן (סי' שיט ס"ק לב)], אך לא משום איסור עשיית אהל, והוסיף, שטעם זה שייך גם כשאין כלי תחתיה.

[משנ"ב ס"ק לז]

מִתָּר לְפִשְׁטָה בְּשֶׁבֶת עַל כָּל אֲרָץ הַמִּדְבָּר⁽⁸⁴⁾ וְכִי, דָּאִי יֵשׁ בָּהּ רִחָב טַפַּח הָיָה לָהּ בְּאֵהָל קָבִיעַ וְלֹא מִנֵּי הַחוּטִין⁽⁸⁵⁾.

(84) ומה שהצריך שיהא אפשר למשוך את הטלית ע"י החוט, הוא כביאור רש"י בגמ' (שבת קלח, א ד"ה חוט), והחזו"א (א"ח סי' נב ס"ק ג) כתב, שאפשר להקל בדברי השו"ע שהביא את דעת הרמב"ם (פכ"ב הל' שבת הכ"ט) בביאור הגמ' שם, שדי במה שחטלית קשורה למוט, אפילו אם אינו יכול למושכה על ידי זה. אמנם, במקום אחר כתב החזו"א (מכתב, בספר אהל עראי סי' כו), שאף על פי שמותר לפרוס סדין על העגלה בזמן שצד אחד קשור אליה מערב שבת, מ"מ טוב שיהיו חוטים תלויים מהצד השני, כדי שיהיה אפשר למותחה בהם.

ואם לא משאר מהטלית על המוט כלל, אלא שיכול למושכה על ידי החוט [שלפי ביאור רש"י מותר למושכה בשבת], כתב החזו"א (א"ח שם) שאין להקל בזה.

(85) והחזו"א ביאר (א"ח סי' נב ס"ק ד), שהיינו דוקא כשפורסו לקביעות, מה שאין כן כשפורסו לזמן קצר, שבאופן זה נחשב האהל כעראי גם כשיש בדרכו טפח, והוסיף, שכן כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ח). [וראה פמ"ג שם ס"ק י, הובא בשע"צ (ס"ק מד)].



הלכות שבת סימן שמו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מד]

ואם יהיה הפסל טפח נתי לה אהל⁹⁰.

להעמיד מחיצות, ואם בן אין רוחב האהל מוסיף לאיסור.
וסתירת כיסוי רחב, כתב השו"ע הרב (סי"ט) שאסורה, כסתירת
אהל.

94) ושיעור רחב הרבה, כתב החזו"א (שם) שלא נודע לנו.
ובמשנ"ב לעיל (ס"ק יח) מבואר, שעל כל פנים רוחב של סתם
מיטה [שאינה רחבה ביותר] אינו בכלל רחב הרבה.

ובשם החזו"א הובא (דינים והנהגות פי"ג אות כב), שחש"ש שמא
כיסוי בית הכסא נחשב רחב הרבה, ובשנשבר ציוד בית הכסא
הצריך לקשרו בחוט. עוד הובא בשמו (אהל עראי קיצור ההלכות
ס"ח, מהגר"ח קניבסקי), שכיסוי פח אשפה רגיל אינו בכלל רחב
הרבה.

95) משמע מדברי המג"א, שאיסור כיסוי כלי רחב הרבה, נהג אף
בכיסוי המיוחד לכלי [וכן משמע מדבריו בס"ק ו] ושלא כמו
שכתב הט"ז (ס"ק יא) שאם הכיסוי מיוחד לכלי, מותר להניחו גם
כשהכלי רחב הרבה.

96) ולדעת החזו"א (או"ח שם), מותר גם לטלטל את התיבה עם
מחיצותיה, שהרי אין זה נחשב כהעמדת המחיצות (שונה הלכות
ס"ז). וראה מה שכתבנו לעיל ס"ק כב, ולגבי חיבור כסא קטן על
עגלת ילדים באופן שעושה אהל מתחתיו, ראה מה שכתבנו
לעיל (ס"ק כ).

[ביה"ל ד"ה טפח]

דאסור הוא בכל מקום שפושא⁹⁷.

97) ואף להשתמש במטריה הפתוחה מבעוד יום, משמעות דברי
הח"י אדם (כלל מב ס"ו) היא, שאסור, והכף החיים (ס"ק ג) הביא
בכך מחלוקת אחרונים ומסקנתו שיש לאסור זאת.

[ביה"ל ד"ה כלה]

הנה פנה אחרונים נתקשו בקאדור מאי קאמר, עין בלבושי⁹⁸ ועין
במגן אברהם במה שמפרש על זה⁹⁹.

98) שם כתב, שביאור ענין זה צריך עיון.

99) שם (ס"ק כ) כתב, שהיא תפורה כעין שפה סביבה.

[שעה"צ ס"ק נג]

ועל פירוש אבי מרדכי לומר דסבירא לה דפסיק בישא הוא⁹¹.

91) אמנם, דעת השו"ע לעיל (סי' שיד ס"א) שפסיק רישא בדרכו
מותר, ובמבואר במשנ"ב שם (ס"ק יא).

[משנ"ב ס"ק מח]

ולא תלישין משום אהל הואיל והמחצית קבר עשויות⁹² וכו',
הואיל והפוכא רחבה יותר מדי, נעשה פאה⁹³ וכו', הנינו נמי
ברחבה הרבה⁹⁴ וכו', אסור להניח עליה פאה⁹⁵ וכו', דהני על-
ידי העמדתו פאלו עושה המחצית עם הפסוי פחד⁹⁶.

92) אמנם, עדיין יש לדון איך מותר ליטול את הקדירה מהכירה
בשבת, לפי משמעות דברי השעה"צ לעיל (ס"ק לא) שאסור
לסתור את הגג גם כשהמחיצות נעשו מערב שבת [ראה מה
שכתבנו שם]. וביאר הגר"ש אויערבך (שש"כ פכ"ד הע' יז ובח"ג
שם), שיש לומר בדוחק, שכיון שאינו מתכוין בהסרת הקדירה
לסתור את האהל, אינו נחשב כסותר אהל [ובהסרת הסדין
המזכרת בשעה"צ שם, יתכן שמדובר בשכונתו לסתור את
האהל]. ועוד, שיתכן שהסרת קדירה מהכירה נחשבת כגמר
השימוש בה, ואף מובנה הכירה לקדירה אחרת, ולכן אין זה
נחשב כסתירת אהל. [אכן, בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' רכג ס"ק
יא) הוכיח מכאן שאין איסור לסתור גג בלא המחיצות].

93) ואם אינו משתמש באויר שתחתיו, צידד החזו"א (או"ח סי' נב
ס"ק י) שמותר לפרוס גם גג רחב מאד, משום שטעם איסור
עשית אהל רחב אף בלא מחיצות, הוא שכיון שהאהל רחב מאד
נחשב הדבר כאילו העמיד גם מחיצות, שהרי רחוקות הן זו מזו
ועל ידי הגג הן נעשות לחסיבה אחת ומיועדות לשימוש אחד,
מה שאין כן כשאינו משתמש באויר שתחת האהל, שמותר גם



הלכות שבת סימן שמו

ככה באר הגולה

ק שם קליט
והנכנסים שם ר' רין
שם והרב המהרש"א
קעם הנשכח א

שלא יעשה אהל (מד) בשעה שנוטה, לפיכך אם היא פרכת (יס) גדולה (מה) תולין אותה (יע) שנים, אבל אחד אסור. ואם היתה (מו) *כלה שיש לה (ס) גג אין מותרין אותה ואפילו עשרה, (מו) שאי אפשר שלא תגבה מעט מעל הארץ *ותעשה אהל ערבי: יג *פנגד ששוחטין (מח) *עלפי החבית לבסות, לא ישתנהו על-פני כלו משום (כא) [כא] אהל, אלא יפח קצת מן פניו מגלה. יתני מלי

שערי תשובה

[כא] אהל. שם כ"ט. ועין בגדלשן סימן ס סבב ונזקא מן שערך לאור שפתיים, פראקטין פמנחות שלא היה קמלא תביתו שנתא רחוק נזק, אבל תביתו של שכן ושל רכש אע"פ דאית ביה פקח ספחים נסרים שרי לבסות, דקא אי"צ לאור התסר שיש בתביתו אהל, ע"ש:

ותמחצות כבר עשויות, ו"ל הואיל והכובא רחבה יותר מדי נעשה כאהל, ר"ן וחו"ס. וכתב הש"י דלפ"ו דבכ"ז ש"ב בו משום אהל בשמכסין, וא"כ צריך לזהר בתביתו קטנות שקורין שקאטלי"ן שיש להם פסיו שאינה נקשרת שם, רק בשעה שצריך לה מושב הכסוי כלה נאח"כ תזוזה, שצריך לה להמשיך כל הכסוי בשעה שפותחו דברי סותר אהל, וכן בשעה שפתיחו עושה אהל: ולפי מ"ש ה"ח פ"קא בבבא אסור לפי שהוא רחב הרבה, אין לאסור בזה, אבל לפי מ"ש כל שהוא צריך לבסות אסור, יש אסור גם בשקאטלי"ן אם יש חלל טפה, ולא יאמרו נוסחין בזה, אבל לפי חולד"ר עקר, דלא אסור חכמים בכסוי משום

באר הלכה

מפני חשש אהל, דאסור הוא בכל מקום שנושא⁹⁷, ולפעמים יש בזה עוד אסור הוצאה והכנסה לכלי עלמא, והוא כשנושא במקום שאין צירוב: * כלה שיש לה גג וכו'. הנה פ"ה אחרונים נתקשו בבארו מאי קאמר, עין בלבושי-ש"ד⁹⁸, ועין במגן-אברהם במה שמפרש על פ"ה⁹⁹, וגם זה דחוק מאד, דמאי נפקא-מנה שהפתיחה שפה סביבה, וגם ידוע שהתקב"ש דרכו לברך והתעורר דברי הש"ס להלכה אבל לא להקציא סברות חדשות בזה, שלא נזכר כלל. אבל לפי מה שהאיר ח' עיניו בפרוש רבנו נתנאל בסוגיא זו, שפמנו העתקו כל הדינים האלו של הרמב"ם כמו שכתב המעצ, וכן את דברי הרמב"ם, ששם גס"מ כתוב דבר זה של הרמב"ם, ושם כתוב ג"כ רחב טפח, וצ"ה ג"כ שגם פמנו הרמב"ם פ"ן הוא. וצ"ה נזכר את דברי הר"ח [ויפליא] וזכרו גס"מ דברי הרמב"ם בזה שמפרש על דברי אפי' דאמר: וכל אפילו עשרה בגי' אדם אסור, דהנה בג' רחב טפח, דקשה עליו הקציא שהקשה הלח"ס משנה על הרמב"ם ונשאר בקצתו, דאפילו אין ג' רחב טפח תעשה אהל צר? אבל באמת יחיד, דאיתא שם מקדש בנזקא: גוד בכספיו סתר לזוהר פשט, ופרש הר"ח דהנה שפתי' עליו החוטין שפותחו בזה, וקאמר רב: לא שנו אלא בשני בגי' אדם אבל באדם אחד אסור, ושל זה קאמר אפי' דכלה אפילו עשרה בגי' אדם אסור, ועל-פ"ה הנה בסוד ג"ה דמנ"י גוד דהנה בחוטין, ואפילו הכי אסור בכלה, ואי דמנ"י הסוגיא בכלה שאין בג"ה רחב טפח, אמאי יתיה אסור, ועל-פ"ה פרש הר"ח דמנ"י שיש לה ג' רחב טפח וזה הכי אסור אף שיש לה חוטין, ואולי הר"ח לשיטתו דסבירא לה בריש הסוגיא דברחב טפח לא מהני חוטין ונרש"י דסבירא לה בריש הסוגיא דחוטין מהני בג' רחב טפח, על-פ"ה דמנ"י הכא בשלא היה חוטין ברויין עליה מבעוד יום, ועל-פ"ה מכתב לפרש גוד בכספיו? שלא בפרוש ר"ח דהנה חוטין, ומשנה וזכרו דברי הרמב"ם גס"מ על זמן, ויוסר קשית הלח"ס משנה, דמתחלה כתב הנוטה פרכת וכו', דלד"ה ידוע בבעי' יב ושהענין המתברר הלשון ממנו דסבירא לה דפרכת אסור לזכות כי אם בשש לו חוטין חלוין מערב-שפה, ועל זה נקטם דאכל אחד אסור, ולמד דנו מוד בכספיו, דגם שם על-פ"ה חוטין מפר, ואפילו הכי באדם אחד אסור נאו דהוא מפרש גוד? הנה חוטין פרכת, כמו שבאר ר"ן לדרבי הרמב"ם, ואחר-כך קאמר דכלה שיש לה ג', הנה שגג רחב טפח ודאי לאו הכי לא נחשב ג', דא לא מהני חוטין, וכדקאמר אפי' דאי אין לה ג' רחב טפח בודאי חוטין מהני, פ"ן נראה לעניות דעתי ברור בענין השם ותבנית: * ותעשה אהל צרבי. הנה לפי מה שכתב מתחלה שיש לה ג', ואפילו הכי כתב ויעשה אהל צרבי, משמע מזה כמו שהוכחנו לצ"ל לדעת הר"ח, ואפילו בג' רחב טפח אם יש חוט או משיחה הוא רק אהל צרבי: * כגד וכו'. עין לקמן בסימן שכ במשנה ברורה סעיף קטן מב, דכגד שאינו עשוי לכך יש לחשש שמא יבוא על-פ"ה ליד חוטין, ואפילו אם אינו מכסה כלה אסור, אלא מנ"י הכא בכגד העשוי לבסות בו שאינו מקפיד עליו אם נשרה בהמשכה שבתו החבית, וזכי איתא בגמרא מ"ח עמוד א, ודלא כט"ו שכתב דמנ"י הכא בכגד שאינו מיוחד לכך, ויברר הקשה עליו בזה דספר נתיב-הים, עין שם: * על-פי החבית וכו'. עין במשנה דדריה סוף סעיף קטן מח מה שכתבנו בשם הח"א דאם לענין משה שקורין ושלח"ף בא"ק"ו. ולעניות דעתי אפשר עוד לומר, דאף שבעת שהרחיקה אחר שפרק הדף מעליה היא בכלל סבא, שאסור חז"ל לבסותה

באר היטב

(יס) גדולה. עין בגמ' ורד"ם כלל ג סימן כו: (יע) שנים. דחולין להלותה כאחד שלא תתקפל, ונ"ל דמסעם זה נהגו קצת לזהר שלא להלות הפרכת בשבת, מ"א: (ס) גג. ע"ל שתפתחה בעין שפה סביבה: (כא) אהל. ואע"פ דצ"ח לסיקור הקדמה ע"ג פ"ה בשבת ולא תישען משום אהל הואיל ותמחצות כבר עשויות, ו"ל הואיל והכובא רחבה יותר מדי נעשה כאהל, ר"ן וחו"ס. וכתב הש"י דלפ"ו דבכ"ז ש"ב בו משום אהל בשמכסין, וא"כ צריך לזהר בתביתו קטנות שקורין שקאטלי"ן שיש להם פסיו שאינה נקשרת שם, רק בשעה שצריך לה מושב הכסוי כלה נאח"כ תזוזה, שצריך לה להמשיך כל הכסוי בשעה שפותחו דברי סותר אהל, וכן בשעה שפתיחו עושה אהל: ולפי מ"ש ה"ח פ"קא בבבא אסור לפי שהוא רחב הרבה, אין לאסור בזה, אבל לפי מ"ש כל שהוא צריך לבסות אסור, יש אסור גם בשקאטלי"ן אם יש חלל טפה, ולא יאמרו נוסחין בזה, אבל לפי חולד"ר עקר, דלא אסור חכמים בכסוי משום

משנה ברורה

(מד) בשעה שנוטה. כלומר, דבשעה שעוסק בחליטה, (נב) דרך הוא שמקפלת מעט מרחבה, ואם יהיה הפל טפח הרי זה אהל¹⁰⁰: (מה) תולין אותה שנים. דשנים יכולין לתלותו פלו באחד שלא תתקפל, (נג) ומה שאין פ"ן אחד, (נד) ומטעם זה יש נמנעין קצת שלא לתלות הפרכת בשבת: (מו) כלה. הנה ירעה פרוסה מלמעלה על אינה דבר, ונעשית בעין טלית כפולה שבאנו בבעי' י. ומנ"י בשכרוף עליה חוט או משיחה מבעוד יום, דומיא דפרכת דאנ"י בה מעקרא דצריך לדעת הרמב"ם שיהיה עליה כרוף חוט מבעוד יום, וכנ"ל בבעי' י. וזה הכי מסים שיש לה ג', הנה שיהיה על-כל-פנים הג' רחב טפח, וכל-שכן היכא שהג' רחב הרבה, דאי אין לה למעלה רחב טפח, הלא קמא לן דמסר לפרסה לכלי עלמא כשכרוף עליה חוט או משיחה מבעוד יום: (מו) שאי אפשר וכו'. ורצה לומר, דלא נימא היכא שהפלה היא רחבה, שכל אחד יקטר רק נזית הפלה להפלתו ונשאר אמצע הכלה נזח על התקע ואין שם אהל עליה, קא משמע לן: יג (מח) על-פי החבית וכו' משום אהל. ואף-על-גב דצ"ח לסיקור הקדמה על-פ"ה פ"ה ולא תישען משום אהל הואיל ותמחצות כבר עשויות¹⁰¹, ונבא-הל פ"ה שאין פמנו לאהל אלא שממילא נעשה, אינו אסור אלא אם נעשה מחצות גס"מ, וכנ"ל בבעי' ג במשנה ברורה, יש לומר, הואיל והכובא רחבה יותר מדי, נעשה כאהל¹⁰², מ"א בשם חוספות ור"ן, ולפי זה מה שכתב בשלחן ערוך יחידת' הנה נמי ברמב"ה הרבה¹⁰³, וכתב המגן אברהם בבעי' קטן ו, דהוא הדין בתבה רחבה שיש עליה כסוי, אם אינו רבוע בעצירת אסור להניח עליה בשבת¹⁰⁴, ותבה שאינה רחבה כל כך מותר לבסותה, ואין בזה משום חשש אהל הואיל ותמחצות כבר עשויות. (נה) והיכא שמטלטלה ממקום זה להעמידה במקום אחר ושם מכסה אותה, אסור בכל גוון, דהנה על-פ"ה העמידה כאלו עושה תמחצות עם הכסוי בידו¹⁰⁵, ולכן צריך לזהר בבעיות גדולות שמותרין שלמות על תביתו, צריכין לזהר שיהפך צד התבית

תרגום: 1 ספסל-שנת.

לפרש רש"י וקרא"ש וחסור דסבירא להו דמנ"י חוט או משיחה, שוב אין לחשש לזה: (נז) לבושי-ש"ד, והוא ממגן-אברהם. וכתב עוד: ור"ח-על-גב דלא מהני דהנה שאחזו מקום שמתקפל אינו קשה שיהיה נחשב זה המקום כגג, וכמו שכתב המגן-אברהם בשם הרמב"ם בסימן שא סעיף קטן נא, מכל מקום כיון שמכח לעשות מחצה לזכות את הפרכת, גרע טפי: (ג) ואף-על-גב דאינו מכח לזה, ועל-פ"ה אנו מוכרחין לומר דסבירא לה דפסיק רישא הוא¹⁰⁶, והוא דחוק, ולולא דכסופקא הנה אמר דבאי מיכא הלא הוא מיכא דרב בגמרא [לפרש ר"ן גודל הנה פרכת], והספן משיח דרב אזיל לשיטתו וכו' כב דסבירא לה דבר שאין מחזק אסור, אבל לפי זה קשה על הרמב"ם שפסק כן להלכה, ותלא אנו קומא לן דבר שאין מחזק מותר: (נד) נזק-אברהם: (נה) פרי-מגדים במשפחות-הקב לדעת ה"ח ופ"ה שהפך אברהם:

שער העצור

